Sal 1. — Hejmar 14

Duşemb 2 Tebax 1943

Kiriyariya Roja Nû; ji bona erdên Sûriye û Libnanê; 10 lîreyên Sûrî; ji bona welatên din 2 lîreyên ingilîzî. Bihayê Hejmarekê: 10 Qemerî.

ROJA NÛ

Dîwan û gerînendekariya Rojnamê: Bêrût-Birc; Weqif Tabet, Telefona Dîwanê: 74-04; Telefona Mala Xwediyê Roja Nû: 84-41. Edresa telg: Bêrût-Rojanû.

XWEDÎ Û GERÎNENDE: MÎR Dr. KAMIRAN ALÎ BEDIR-XAN

CENG & SIYASET

DEWRAN

DESTPÊKA DAWIYÊ

Sicilyayê Musolinî Kuştiye

Mirovê ko bawer dikir neviyê kişwerkişa û cihangîrê mezin Sezar e, mîna mê'mûrekî adetî, weke katibekî, istîfa xwe daye û ji Qesra Hikûmetê derketiye, vegeriyaye cem jin û zaroyên xwe.

Hitler û Musolînî berî heftekê hev û du dîtine; wilo dixuye ko Musolînî gava halê Hitler dît, sehkir ko hêvî ne maye, leşkerên elemanî nikarin bên gaziya Italyayê; û ji aliyê din Musolînî dizanî bû ko bê arîkariya elemana miletê talyanî ê westa û çavtirşiyandî, bi serê xwe, ni kare barê vî şerî ê giran hilgire. Serek ket erdê, serine din jî wê bikevin. Piçûk bin, mezin bin hikûmetên zalim û zorker pey hev dê bêne pelixandin.

Zalim û zorker cezayê xwe bibînin, û di pêşiya miletên mezlûm û zilmdîtî, miletên bêsûç û beqşkênandî de, dergehê cihana serbestî û azahiyê dê vebe; û destên ko dest bi girtina vî dergehê bikin dê bêne şkênandin. Dema xelasiya cihanê, dema azahî û serbestiya miletan hin bi hin nîzingtir dibe. Ji kortal û nevalên Sovyetistanê, ji pêlên Behra Etlentîkê dengê azahî û serbestiyê tê.

Frensa Şerevanî

General De Gol qala Frensa Şerevanî kiriye û gotiye: Dijmin di hindurê welatê me de ye, û tê de bi her awayî t'ada xelkê me dike. Qesda me derêxistina dijmina ji welêt e, ko me carekî welatê xwe ji destê dijmina xelas kir û Frensa giha azahî û serbestiyê; hikim wê bikeve destê miletê me; ji bona me armancek heye, xelasiya Welêt, ko ev çêbû, îşê me qediyaye: êdî miletê me li gora daxwaza xwe karên welêt dê bigerîne.

Eniya Behra Spî

Di girava Sicilyayê de pêşveçûna leşkerên Hevalbenda dom dike; sêçaryekên erdê vê giravê destê Hevalbenda de ye û Palerm jî hatiye standin. Talyan û elemana nikarî bûn kar û bar û dok û depoxaneyên bendera Palermê xira bikin, qiwetên emerîkanî mîna brûskekî ketine hindurê bajêr; û êdî ev bendera hêja, bi kêrî karê Hevalbendan wê bê. Leşkerên hevalbend di Sicilyayê de, heta niha 80.000 hêsîr standine û dora 40,000 eskerên din jî girtine.

Di nav panzde rojan de Sicilye ji qiwet ketiye û Serfermandariya Mihwerê xweş dizane ko xelasiya vê giravê ne maye û yê ko di Sicilyayê deye, ji bona wî vegirtina erdê Talyana îşê wextê ye. Mihwerê digot: Kes nikare pê li axa Ewripayê bike, di nav du heftan de jê perçeyek çûye: û ne perçeke biçûk,

BI FIROTINA SERBESTIYÊ

MEZINAHI NA KEVE DEST

MUSOLÎNÎ KOZEBERÊ QESRA FASISTA QÎMA XWE PÊ NE DIANÎ, KET

LONDRE—R: Radyoa Romayê elam daye: Musolînî istîfa xwe qedimandiye; Kralê Italyayê karberdana Musolînî pejirandiye û bi emrê Kral Mareşal Badogliyo ketiye şûna wî.

LONDRE—R: Bangîna Mareşal Badogliyo: Talyanino!... Bi emrê xudan tac û text Imperatorê me, min karên Dewletê xistine destê xwe. Şer dom dike. Derbine dijwar gihane erdên me ên vegirtî, bajar, şaristan, febrîqe û karxaneyên me; lêbelê em li ser soza xwe ko daye dimînin. Divê miletê me di dora Imperator de kom bibin; yê ko nimînendeyê milet ê jîndar e. Emrê ko min standiye sade û çavser e. Yên ko bawer dikin, dikarin meşa bûyeran bisekinînin û teşxelan çêkin divê bizanin ko bi awakî bêeman dê bêne êşandin. Her bijî Italya... Her bijî Kral.

Bangîna Kralê Italyayê: Talyanino!... Di vê saeta dijwar de ko qedera miletê me tête tayîn kirin, min Serfermandariya hemî qiwetên çek-kirî xistine destê xwe. Her kes divê di cihê xwe de bimîne û wezîfa xwe bike. We divê brînên Welêt ên kûr bînin bîra xwe û bizanin ko Italya saya qidreta Ordiyên xwe de, riya qedera xwe wê peyda bike. Ez îro ji her wextê bêtir, bi we re girêdayî me û baweriya xwe bi sernivişta welatê me ê abadîn tînim:

Her Bijî Italya

STOKHOLM—R: Di nav bira Rome û Stokholmê de axaftina bi telefon hatiye birîn.

LONDRE— Radyoa Romayê weşînekên xwe yên erdên piştbehran sekinandiye.

LONDRE— Piştî ko radyoa Romayê bangînên Kralê talyana û Mareşal Radogliyo weşandine, jê ne mîna berî marşa fesîsta lê marşa talyanî dihate bihistin.

DANEZANA SOVYETI

LEŞKERÊN SOVYETÎ BER BI ORELÊ VE DIMEŞIN

MOSKÛ— Serfermandariya sovyetî duhî êvarê danezana jêrîn belav kiriye: Leşkerên me zora dijmina birine û ji nû ve ber bi Orelê ve 4-6 kîlomêtir pêş ve ketine. Di axa Bielgorodê de, qiwetên me berêrîşên dijmina şkênandine û pêş ve ketine; li vê jî eskerên me 6 û heta 9 kîlomêtir pêş ve çûne. Di eniya nîroyî de, der axa Donetzê, li nîroyê Izyumê û nîro-roavayê Voroşilovgradê qiwetên me çeper û penahên xwe selihandine. Di nîro-roavayê Krasnodarê de jî leşkerên me rewîşa xwe edilandine. Li 28-ê tîrmehê qiwetên me 92 tangên elemanî xirakirine. Dîsa li wê rojê 110 balafirên elemanî di şeren hewayî de an bi derbên topên me ên balafirşiken hatine xira kirin.

Di Girava Sicilyayê De

Şerîne Zor û Xwîndar Dom Dikin

CEZAYIR—R: Qerargeha Hevalbenda a Mezin li Efrîqa Bakurî elam dide: Di nîroyê Katanê de şerekî zor û xwîndar dom dike. Her çend jî dijmina bi xurtî dikirin pê bidin erdê, pêşveçûna leşkerên kenadî dom kiriye. Lekên şerevaniyên emerîkanî pêş ve çûne û şaristana Palermê vegirtine. Bombeavêjên Hevalbenda gemî û felûqeyên şet û robarên talyanî bi xurtî bombardiman kirine, û di hêla Fogiyo û Batapagliyayê de xesarine dijwar gihandine hêjagehan. Refên Hevalbenda jê pê ve direjî Salerno û balafirgeha Kapodişinoyê kirine û 7 balafirên dijmin avêtine erdê. Ji aliyê din 40 bombeavêjên hevalbend di erdê Sicilyayê de li qefleyên dijmina xistine û di şerên hewayî de 16 balafirên Mihwerê anîne xwar. Ji wan êrîş û tevdanên he 6 mekîneyên hevalbend venegeriyane warên xwe.

LONDRE— D.N.B. dide zanîn ko qiwetên brîtanî xeta elemana a bervaniyê ya roavayê deşta Katanê neqeb kirine.

Êrîşa Ordiya Sor

Dûhî êvarê, pisporê Radyoa Elemanî ê eskerî General Ditmar digot: Leşkerên rûsî hêj bêtir zora xwe dane Orelê û di qadên din de jî êrîşên rûsî xurtir bûne. Ber bi dawiya zivistana borî elemana digot, vê havînê emê bi çekên xwe ên nû û nûjên û bi tangên xwe yên giran «Piling» ve — ko tangên dinyayê ên çêtir û girantir jî nikarin berberîya wan bikin—bikevin qada şerî û bihna Ûrisa biçikînin.

Rast e ko elemana mîna berî bi mêranî şer kirine lê çi feyde; herwekî nivîsevanê rûsî Ehrenburg gotiye: Xurtiya me ne ev e ko eleman çavtirsiyandî bûne, lêbelê niho Ordiya Sor ji berî çêtir şer dike; Stalîngrad, Orel, Bielgorod, Krasnador şahidên vê gotinê ne.

Ji xwe ji bona elemana hero hêj bêtir esker û xebatker divêtin, û ji bêsiûdiya elemana, esker û xebatkerên wan hero hindiktir dibin.

Bombardimanên Hewayî

Refên Hevalbenda westa bûn çi ye nizanin; li Ewripayê, li Asyayê û li Pesîfîkê bombardimanên hêjagehên Mihwerê dom dikin.

Talyan û elemana bi hêncêta bombardimana hêjagehên Romayê ên eskerî zehf qîr kirine. Serekcimhûr Rûzwelt li wan vegerandiye û gotiye: Refên Mihwerê di Ingilistanê de 4.000 ibadetgeh xira kirine, ma gava refên elemanî li wan ibadetgehan dixistin çire Xwedê ne dihat bîra we? Ji xwe balafirên emerîkanî beriya ko rêhisin û stasyonên Romayê bidin ber bomban, bangîn avêtine û pê ji xelkê Romayê re elam dane ko Rome wê bête bombardiman kirin û rûniştiманên bajêr divê xwe bidin alîkî û bikevin serdabên çanperêz,

Felek Li Mihwerê Geriyaye

LONDRE— Serekdewletên Hevalbenda yên ko di Londrê de ne bi tevayî dibêjin: ketina Musolînî destpêka dawiyê ye: û ne bitenê ji bona talyana, lêbelê ji bona elemana jî. Sermiyanê Çekoslovakyayê M. Benes gotiye: Çûna Musolînî dema aşîtiyê ji bona talyana nîzingtir kiriye: talyan dixwazin bi şertine baş çekê xwe deynin, lê di dawiyê de, bê qeyd û şert xwe bavêjin bextê Hevalbenda. Serekwezîrê polonî gotiye: Ev destpêka derbine xurt in ko di bin giraniya wan de Dîktator hemî dê bipelixin. Wezîrê Yugoslavyayê ê dervekariyê gotiye: Piştî çûna Musolînî ji bona talyana şer kirin, bê eqlî ye; û dikare bête gotin ko ji bona wan şer kirin wê bibe bê imkan.

BER BI ORELÊ VE!

Ordiya Sor Êrîşên Xwe Pêş Ve Dajo

MOSKÛ— Serfermandariya sovyetî duhî êvarê elam dida ko leşkerên rûsî ber bi Orelê ve, ji nûve 6 û heta 10 kîlomêtir pêş ve çûne.

Êrîşên elemanî ên vê havînê 13 roj dom kirine. Di nav wan rojan de 70.000 eskerên elemanî hatine kuştin; û qiwetên sovyetî 2.900 tang, 195 topên motorkirî. 844 topên adetî, 1392 balafir û 5.000 kamyonên elemanî xira kirine.

BOMBARDIMANA HAMBURGÊ A XURT

2.300 TON BOMBE HATINE AVÊTIN

LONDRE—R: Wezareta brîtanî a hewayî dide zanîn: Şevêdî refên me bi ser erdê Germanistanê de girtine û şaristan û bendera elemanî a mezin, Hamburg bombardiman kirine, û 2.300 ton bombe avêtine destgehnoqavên elemanî ên mezin yên vî bajarî. 14 bombeavêjên me venegeriyane qerargehên xwe,

DEMA NIHA

BOMBARDIMANA PLOESTIYÊ

Kaniyên Romanyayê Ên Gazê Hatine Bombardiman Kirin

QAHIRE— 170 bombeavêjên emerîkanî duhî piştî nîro ji qerargehên erdê Rohelatê Navîn bi hewa ketine, bi ser erdê Romanyayê de girtine û di nav deqîqakê de ji 150-î mêtir bilindahiyê 300 ton bombeavêtine kaniyên gazê yên bajarê rûmanî Ploestiyê. Ji wê gazê elemana li salê 11.000.000 ton banzîn derdixistin, sêyekê hemî banzînên elemanî.

MELBURN—Qerargeha Hevalbenda a mezin ya Pesifîka nîro-roavay elam dide: leşkerên Hevalbenda ji nû ve, ber bi Mundayê ve pêş ve ketine

CEZAYIR— Komîta xelasiya Welêt duhî civanek danî; civanî sê saet û nîv dom kiriye. General De Gol sermiyanîtî dikir.

CEZAYIR— Bi awakî resmî didin zanîn: Wezîrê emerîkanî ê şerî Mister Henrî Stîmson hatiye Efrîqa Bekurî.

CEZAYIR— Heta niha qiwetên Hevalbenda di Sicilyayê de 85.000 leşkerên talyan û elemanî hêsîr girtine.

CEZAYIR— Serfermandariya elemanî lez û bez esker dişîne Sicilyayê; her wekî qiwetên emerîkanî, brîtanî u kenadî hin bi hin dora çeper û penahên elemana digirin, berberiya dijmina xurtir dibe; duhî firqeya elemanî a zirhkirî 25 dirêjî qiwetên kenadî kiriye, yên ko ber bi bakur-rohelatî ve, pêş ve diçin, cehda elemana tu ber ne daye. Pêşmêrên leşkerên emerîkanî jî, gihane eniya şerî a bakurî û li wê dirêjî talyan û elemana kirine.

LONDRE— Nûçegihayê ejensa Royterî elam dide: peyayên ko ji Italyayê hatine dibêjin: leşkerên elemanî bi piranî derbazî sînorên Brenerê dibin û dikevin erdê talyana

ROME— Radyoa Romayê şevêdî digot: Fasîzim hatiye rakirin. ji ber ko pê êdî pişta miletê talyanî xurt ne dibû, di wextê şerî de fasîzim hatiye hilanîn, ji ber ko şerî şanî milet kiriye ko fasîzim nikarî bû bi hemî qiwetên welêt emel bike. Milet yekdev gotina Mareşal Badogliyo ducar dike; şer dom dike; şer dom dike û milet peyayên ko manî dom krina şerî dibûn qewirandine.

GOTARA SEREKWEZIR ÇORÇIL

DI PÊŞIYA CIVATMILETÊ BRÎTANÎ DE

LONDRE—R: Kozîbirê qesra fasîsta Musolînî, ketiye û ew qesir bi xwe wextekî nîzing de wê xira bibe. Bê şik gohastinine mezin wê çêbibin, lê dawiya vê hejanê gelo çawan bibe, hêj zû ye ko mirov bizane. Italya ji bona siyaseta Musolînî bibayekî giran daniye. Leşkerên Hevalbenda di erdê wê de ne û dikarin talyana ji vî şerî xelas bikin, dikarin wan bigihînin serbestiyê û ji wî miletî re, di nav bira miletên Ewripayê de, cihekî bi qedir û rûmet bidin. Italyana bixwe divê bibijêrin. Heke qerar dane û ketine pey elemana qiwetên Hevalbenda ji bakur û nîroyî, ji rohelat û roavayî, ji her derê, û bi her texlît çek û posatan dirêjî wan bikin. Emrên ko hatine dayîn serdar û serfermandarên Hevalbenda ev in; erdê Italyayê hemî wê bête xira kirin.

Heta niha Hikûmeta Talyanî li deriyê me ne xistiye ko barana bombe û pola, gulle û agirê ko dikevin erdê talyana bisekine. Em hêj nizanin heke xelkê Italyayê bi tevayî wê bixwazin ev şer bisekine an bi tenê jê birek di vê qesdê de ye. Di dora Germanistanê de, dinya dibe tarî, hêviya ko elemana danî bûn noqavan, ji noqavên wan zûtir bin av bûye. Di eniya rûsî de elemana xesarine giran û mezin dîtine; û di welatê xwe de çi dibînin: bajarên wan pey hev dibin xwelî û xerabezar. Ji aliyê din xelkê erdên ko destê elemana de ne, hero, hêj bêtir berberî û neyartiya elemana dikin.

Peyiva Serekcimhûr RUZWELT

Leşkerên Me Ber Bi Berlin û Tokyoyê Ve Dimeşin

NÛ-YORK— Ev in hevokên bingehîn yên gotara Serekcimhûr Mr. Rûzwelt: Berî sal û nîvek min got: Leşkerperestên Berlin, Rome û Tokyoyê dest bi vî şerî kirine û ev şer bi qiweta miletên serbest û bi serfiraziya wan wê biqede. Ev gotina min rast derdikeve. Qiwetên Hevalbenda di eniya rûsî, pesifikî û ewripayî de pêş ve diçin û ber bi Berlîn û Tokyoyê ve dimeşin. Hitler bêbextî li Musolînî kiriye, ne hatiye hawara wî, û pê Musolînî ketiye. Hemî sûçdar Italya, Eleman û Japona bê qeyd û şert divê, xwe bavêjin bextê me. Bi vegirtina erdê wan emê miletan ji zilm û zorkeriyê xelas bikin û wan bigihînin azahî û serbestiyê. Bê şik ji bona şkênandina wan wext divêtin. Iro qiwetên me ên behrî ji her wextî xurtir in. Isal destgehên me 19 milyon ton wapora çêdikin; sala ko bê, ew 21 milyon ton çêkin. Ev şer kengê wê biqedekes nikare bibêje; şer bi xeyret û xebata me wê biqede. Tiştên ko em dixwazin, çêdibin, her wekî ketina Musolînî; ev tişt di riya me de gaveke mezin e, ên mayin Hitler û Tojo û şirikên wan jî dê bikevin. Me dest bi şerî kiriye, beriya ko zefer bikeve destê me, em êdî dev jê bernadin.

LONDRE— Radyoa Romayê duhî êvarê elam dida: Serbest berdana girtiyên siyasî destpê kiriye. Kral emrê rakirina zehf wâliyên talyanî mor kiriye. Civata Fasîsta hatiye hilanîn; û ji bona parastina selametiyê hin lebatên çiyatê hatine girtin.

MIREKA CIHANE

MIRÊKA CIHANÊ MIRÊKA WÊNEYÊN ŞER Û AŞÎTIYÊ

TEVDANA QIWETÊN HEVALBENDA

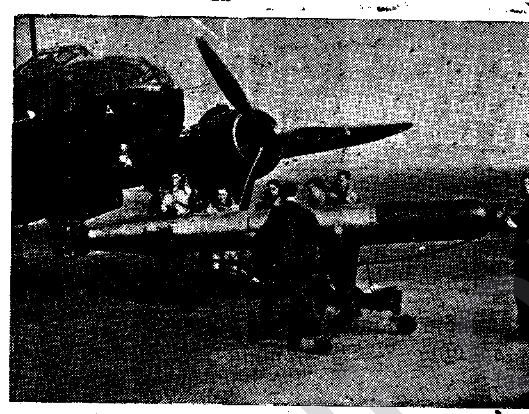

Balafireke Torpîlavêj ji Tîpê mezintir.

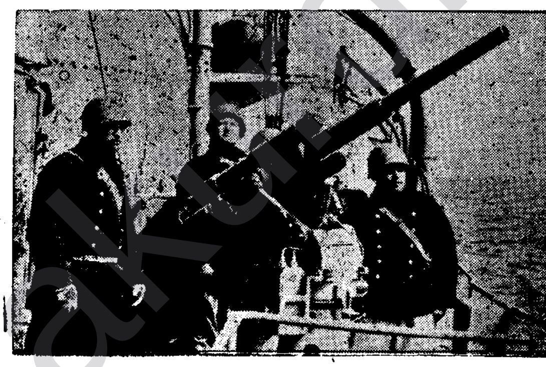

Stolên Hevalbenda Behrên Dinyayê Ji Noqava Paqij Dikin; Topa Cengkeştiyekê.

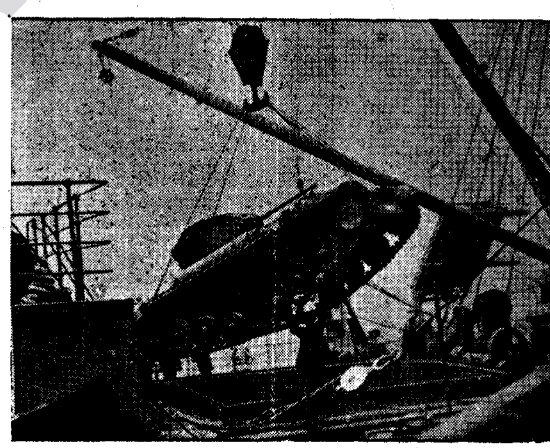

Waporên Hevalbenda Ên Barkêş Bê Etlahî Tang û Çek û Posat Tînin Girava Sicilyayê.

SICILYE ÇAWAN HATIYE VEGIRTIN

Gotara Serekcimhûr Mister Rûzwelt

«Sê hezar wapora 160.000 esker—emerîkanî, ingilîzî, kenadî û frensizî—14.000 girgirokên motorkirî, kamyon, otomobîl û motosikil, 600 tang, 1.800 top derêxistine erdê Sicilyayê. Piştî ko leşkerên Hevalbenda pê li vê erdê kirine, wapora hêj bêtir qiwet anîne vê giravê.»

LONDRE—R: Ejensa elemanî D.N.B. duhî êvarê elam dida ko leşkerên Mihwerê xwe ji bajarên Palermo, Marsala û Trapaniyê bi şûnda kişandine.

BERLÎN— Pisporê Radyoa Elemanî ê eskerî, duhî êvarê digot: Qiwetên rûsî bi xurtî zora xwe didin çeper û penahên me yên eniya Orelê; rewişa eskerên elemanî di bakur, rohelat û nîroyê Orelê de zehmet e.

CEZAYIR— Hevalbenda fermandarê qerargeha Avgustayê a behrî Emîral Leonardî hêsîr girtine.

IMP. LE MIROIR DORIENT BEYROUTH

1ère ANNEE — LUNDI 2 AOUT 1943 — NUMERO 14

LE JOUR NOUVEAU

Direction: Beyrouth Wakfs Tabet
Place des Canons Tél.: 74-04 et 84-41

QUOTIDIEN KURDE
Directeur - Propriétaire: EMIR Dr. KAMURAN AALI BEDIR KHAN

Le Numero 10 P.L.S. - Abonnement
Syrie-Liban 10 L.L.S. Etranger 2 L. Stgs.

Vers la Victoire

CHRONIQUE HEBDOMADAIRE DE LA GUERRE

«Un grand Vautour planait aux voûtes éternelles, quand un grand coup de vent lui cassa les deux ailes.»

Dimanche 25 Juillet, date historique: le fascisme est mort après 21 années de vie sans gloire sinon sans prétentions. Son Grand Maestro Mussolini a quitté la scène du théâtre international pour une destination inconnue, laissant l'Italie dans la position la plus effroyable qu'elle ait jamais connue et qu'elle connaîtra jamais, espérons-le pour elle.

Le Roi et le Maréchal Badoglio, rappelés à la réalité des faits essaient de maintenir une situation «honorable» en face de trois volontés: la volonté alliée de n'accepter qu'une reddition totale, la volonté allemande de tout essayer pour éviter la capitulation immédiate, et la volonté du peuple italien de retrouver immédiatement sa liberté.

La volonté des Alliés de ne pas accepter de compromis est inébranlable: il serait en effet trop facile pour les Italiens de dire aujourd'hui qu'ils ont été entraînés dans cette guerre, malgré eux, après avoir réclamé en Juin 1940 l'honneur d'achever dans le dos un pays déjà sur les genoux.

La volonté des Allemands de retarder la capitulation rapide de l'Italie est dans la logique des faits. Parce qu'en effet cela signifierait dans un délai qu'ils n'avaient pas prévu, la menace directe sur les frontières de l'Allemagne même, sur les Balkans où les Yougoslaves sont prêts à l'attaque, sur la Grèce, sur la France enfin où les patriotes, c'est-à dire toute la population, sentiront décupler leur courage. Parce que cela signifierait aussi l'impossibilité pour Hitler de renforcer à temps ses garnisons dans les pays satellites qui après le départ «volontaire» de son principal associé ne se gêneraient plus pour en faire autant.

La volonté du peuple italien de retrouver tout de suite sa liberté est, elle, dans la logique de l'histoire humaine, Et c'est probablement ce facteur qui l'emportera très rapidement.

On signale dans les régions industrielles de la Lombardie des réactions populaires extrêmement violentes auxquelles les troupes refusent de s'opposer; tandis que ces mêmes troupes s'opposeraient à l'«avance» des divisions allemandes qui descendent du Brenner. — L'espoir farouche d'une paix prochaine circule en courants qui enflent d'heure en heure. Aucune force, je crois, ne pourra en arrêter les effets. Déjà Radio Rome déclarait que les Italiens examinent avec une grande compréhension les conditions de paix alliées, cependant que le Cabinet de Guerre britannique se réunit en séance extraordinaire.

La période de démoralisation est close en Italie: elle continue en Allemagne. Et les assauts terrifiants de l'aviation alliée sur Hambourg, qui a reçu 9,000 tonnes de bombes en cinq jours, sans parler des bombardements de Kiel, de Warnemunde, d'Essen, ne sont pas précisément faits pour ramener la confiance.

D.

UNE PETITE NATION UN ÉTAT MODÈLE

UN CŒUR DE L'EUROPE

La Bohême, la région la plus occidentale de la Tchécoslovaquie et qui forme son coeur, est le centre géographique de l'Europe. C'est pourquoi, on a souvent décrit la Tchécoslovaquie comme le cœur de l'Europe Ce pays a une superficie d'environ 140.000 kms. carrés et une population d'à peu près 15.000.000 d'âmes. La Bohême et la Moravie sont sa partie occidentale, la Slovaquie et la Russie Subcarpathique sont sa partie orientale. La Slovaquie était séparée de la Bohême et de la Moravie depuis le début du X-e siècle, époque à laquelle les Magyars envahirent l'Europe Centrale, mais le royaume de Bohême et de Moravie subsistèrent. La Russie subcarpathique, avec son petit peuple slave de Russes Subcarpathiques, a volontairement choisi de rallier la Tchécoslovaquie.

Les langues tchèque et slovaque sont deux formes littéraires d'une langue commune à la nation tchécoslovaque et bien que nous employions indifféremment le mot «tchèque» pour les deux langues, seul, le mot «Tchécoslovaque» s'applique à la communauté toute entière.

UNE HISTOIRE MOUVEMENTÉE

Les débuts de l'histoire de la Tchécoslovaquie sont obscurs jusqu'au IX.e siècle.

La pénétration allemande commença pendant les XII-e et XIII-e siècles du fait que les rois de Bohême avaient attiré des colons allemands dans leur territoire.

La nation profondément religieuse a vécu sa première grande révolution nationale dans le XV-e siècle. Jan Hus (lire: Yan Houss), fils d'un paysan de Bohême, devint un prédicateur célèbre à la Chapelle de Béthléem à Prague. Il prêchait à son peuple dans sa propre langue et exhortait son auditoire à pratiquer la morale chrétienne. Il y avait foule pour l'écouter. Finalement Hus comparut devant le Tribunal écclésiastique de Constance qui l'accusa d'hérésie et le condamna à être brûlé vif. Cet évènement provoqua les guerres hussites pour la liberté religieuse, mais aussi pour la liberté nationale et le progrès social. Les Tchèques sous la conduite inspirée de Jan Zizka (lire: Yan Jijka) et le prêtre-soldat Procop le Chauve, furent le premier peuple à lutter victorieusement pour la liberté des convictions religieuses.

Le mouvement hussite donna un roi à la Bohême en la personne de George de Podebrady (lire: Podyebrady). Ses compatriotes ont le culte de sa mémoire en reconnaissance des efforts qu'il fit dans la défense de la justice et de la paix. Il essaya d'instaurer une sorte de Société des Nations, au XV-ème siècle.

En 1526, le trône de Bohême etant devenu libre fut revendiqué par l'Archiduc Ferdinand d'Autriche qui invoquait des droits héréditaires et des pactes de succession. Son règne fut le prélude à une longue et malheureuse période pour les Tchécoslovaques. L'avènement des Habsbourgs fut le signal de la persécution religieuse, de l'oppression, de la restriction des privilèges et de la suppression des droits constitutionnels, nationaux et intellectuels. De plus il entraîna la germanisation forcée du pays.

Moins de cent ans après le début de ce régime, eut lieu la fameuse défenestration de Prague, où des notables — qu'on appellerait aujourd'hui «quislings»— furent lancés d'une fenêtre du Château royal de Prague, dans un fossé qui se trouvait audessous. Ils ne se firent pas grand mal mais l'incident exprimait clairement les sentiments de révolte nationale des Tchèques. Ce fut le commencement de la terrible Guerre de 30 ans. La révolte tchèque fut étouffée à la bataille de la Montagne Blanche aux portes de la capitale, en novembre 1620. Cette bataille fut suivie d'une exécution en masse des chefs tchèques, de la confiscation de leurs terres, de l'exil des nobles et de l'asservissement des paysans.

(à Suivre)

FRONT DE RUSSIE

Sur le front oriental, la bataille croît en intensité et embrasse maintenant toute l'étendue du front depuis Orel jusqu'à la Mer d'Azov. Berlin signale même des offensives soviétiques dans le secteur de Léningrad, au sujet desquelles on n'a jusqu'ici aucune confirmation.

C'est cependant dans le secteur d'Orel qu'est en train d'être livrée la plus importante bataille de l'été. Les Allemands défendent leurs positions avec acharnement avant de se décider à battre en retraite, hantés par l'obsession d'un nouveau Stalingrad. Les communiqués allemands parlent de tactiques mobiles, d'usure des forces ennemies et de «front elastique» ce qui revient à dire qu'un repli est imminent s'il n'est déjà en cours.

La prise de la forteresse allemande de Bolkhov, récemment bombardée par l'aviation soviétique, venant après celle de Msensk termine la liquidation de la région de puissantes fortifications ennemies au Nord d'Orel. Le bilan des 10 premiers jours d'offensive sur le front d'Orel s'élève déjà pour les Allemands à une pertede plus de 900 avions, 880 canons, et de 775 tanks, détruits, outre 370 autres tanks et 1.600 canons et mortiers dont les Russes se sont emparés.

La Wehrmacht a eu plus de 50.000 soldats et officiers de tués au cours de ces combats pour Orel et a laissé 6.000 prisonniers aux mains des forces soviétiques.

Surpris par la violence de l'offensive russe, les Allemands ont souvent battu rapidement en retraite, abandonnant armes et bagages. La bataille est maintenant plus dure, les unités de l'Armée Rouge se heurtant à tout un système de redoutes bétonnées et blindées. Actuellement le centre de gravité de la bataille se trouve dans le secteur au Sud d'Orel. C'est là que les combats sont les plus violents, ce qui s'explique par le fait que les allemands n'ont plus d'autre chance d'échapper à l'encerclement qu'en se frayant un passage vers le sud-ouest, s'il en est encore temps. Mais là aussi les Russes avancent, brisant toutes les contre-attaques ennemies.

En 20 jours, l'Armée Rouge a détruit plus de 4,000 chars et de 2.700 avions allemands et les cadavres des soldats de la Wehrmacht jonchent partout le terrain reconquis.

Dans le Donetz, au Sud d'Izioum et de Vorochilovgrad, on ne signale que des combats locaux, au cours desquels les Russes améliorent leurs positions. Selon certaines dépêches du correspondant de Reuter à Stockholm, les unités soviétiques tiendraient actuellement 4 solides têtes de pont sur la rive occidentale du fleuve.

Les bombardements aériens auxquels l'aviation soviétique soumet les noeuds ferroviaires de Lozovaya et de Kramatorskaya et les gares de Karachev et de Kharsysk, semblent présager un prochain élargissement du théâtre des opérations. L'escadrille de chasse française «NORMANDIE» qui participe à ces opérations a abattu 10 avions allemands au cours des combats aériens livrés sur le front russe pendant les 5 derniers jours.

Th. H.

Les Dépêches de la Nuit

ROUMANIE— 175 bombardiers «Liberators» déversent 300 tonnes de bombes sur les septs principales installations pétrolifères de Ploesti, en Roumanie. Cette attaque qui n'a duré qu'une minute a été effectuée à moins de 150 mètres d'altitude. Le centre de Ploesti produisait 11.000.000 de tonnes de pétrole par an, soit environ le tiers des besoins du Reich.

ITALIE:— Avance de la 8ème Armée à l'est et des troupes américaines le long de la côte nord de la Sicile.

FRONT OCCIDENTAL:— La ville de Hambourg est effacée de la carte, Le groupe de chasse français «Alsace» opérant en Grande-Bretagne a abattu 9 avions ennemis.

RUSSIE:—L'Armée Rouge resserre son étreinte sur Orel. Une centaine de localités ont encore été libérées.

FRONT PACIFIQUE:— L'aviation alliée bombarde le Port de Hong—Kong.

POEME KURDE

LA VIE

Ma vie, ta vie, notre vie,
Ainsi les jours passent et les années
Comme une rose blanche et fanée;
Les cheveux deviennent blancs
Et le coeur sans élan.
L'oeil devient avide,
Le visage plein de rides,
Ni laid, ni beau:
On voit le tombeau.

Chaque jour, comme une goutte
Torturée d'une foi pleine de doute
Tombe dans l'urne de la vie.
La vie
Se désséche, se déchire, saigne,
Dans ses larmes elle se baigne

Et un jour,
Soudain,
Pour toujours,
Comme une capricieuse reine,
La vie,
Nous quitte.
Nous somme sans gîte
Et la nuit tombe sur nous
Comme un tombeau.

VIGNE MYSTERIEUSE

Dans les ténèbres de mon coeur
Une main allume la chandelle
Une fleur soudaine s'épanouit,
Sous la tendresse du printemps
Par les chansons les gaîtés.
Je bois un vin délicieux
De vignes mûries sans été.

DR. BEDIR KHAN

LA PRESSE KURDE

Nous signalons, à nos lecteurs s'intéressant au mouvement culturel KURDE, les journaux et périodiques kurdes suivants:

RIYA TAZÉ. organe des Kurdes de l'U.R.S.S parraissant à Erivan.

GALAWÉJ. la plus grande revue littéraire kurde, parait chaque mois à Bagdad, avec 80 à 100 pages de texte

JIYAN hebdomadaire politique et littéraire paraissant à Souleymanié.

HAWAR, revue littéraire bi-mensuelle paraissant à Damas. Textes kurdes et français.

RONAHI Revue mensuelle illustré, paraissant à Damas.

DI WELATÊ ZEMBEQÊ GEWIR DE

Nivîsevan Grigori Petrof — 10 — *Wergerandok: Qedrî Can*

Êdî, hûn karin bifikirin: ev xortên ku bi hezaran dihatin welatê me (Finlandayê), çi fêde ji wan çêdibû?! Ev me'mûrên ku heta du-sê sinifan, di dibistanê rûşdiyê de xwendî, ya ne xwendî, derewçîn, wextên xwe yên pir, di daîre û wezîfeyên xwe de derbas ne dikirin... diçûn meyxane û karxaneyan. Van me'mûran ne dixwestin bixebitin û ji xwe, nezanîbûn bixebitin... Hişê wan ne diçû ser kar... Her çiqas li hemberê wezîfa xwe ihmalkar bûn, ew qas jî li hemberê ehalî nepixandî û xwedbîn bûn... Dereng dihatin ser wezîfê û zû dev jê ber didan.

Kesê ku ji bona karekî biçiwa cem wan, bi saetan ew didan sekinandin. Dergevanê wan ên bê vaj, ji xelkê re bi xeyd digotin: cenabê gerînende meşxul e; encumen heye. Yên ku di agirê bendemayînê de xwe dişewitandin, paşê di çûn huzûra memûran çav-lixew, mûşûjinî, te digot qey dîkê hindê ne...xwediyê glî, hêj gliyê xwe ne diqedand, me'mûr efendî digot: «îro karê min heye, sibê were...»

—Lê begê min, ez hêvî dikim, ez ji rêke dûr hatime.

—Eh... me got «sibê»... ma tu fam nakî ?

— Ma ni perê min tune: nikarim bêtir bimînim.

— Me ji te re got sibê, haydê derkeve...

Paşê me'mûr efendî derdiket derve, diçû cîkî kêfê, şerabên buha mîna çeman diherikîn... Li dora wî keriyek jin diciviyan. Ji bona jiyîna bi vî awayî jî, pir pere diviya bû, hingî dest bi rişwetê dikirin. Yên ku ev çîrok dibihîstin, di nav xwe de digotin; canim, ev çi ye? vî merivî ji Stokholmê çawa dişînin vir? ev hal ewê wisan bi mîne? Ehalî dinaliya... digiriya... glî dikirin, dixeyidîn... bi nefret digotin. : Ma ku me'mûrên hukûmetê wisan dikin, emê çi bikin?! Senelman, peyva xwe bi van pirsan qedand.

—Spas ji xwedê re, nuha halê me'mûran ne mîna berê ye. Hêdî, hêdî me'mûrên me yên Fîn dikevin her derê. Yan jî me'mûrên Îsweçê, yên qenc, ku em wan dibijêrin...

Qîmeta vî z e m a n î bizanin, li ku derê dibin me'mûr, hema ji roja pêşîn ve, dest bi usûla nuh bikin, awayê tevgêr «îdare» a kevn berdin... bira ji wê tevgêra pûç nav û nîşan ne mîne. Bira ehalî fam bike ku me' mûr xizmetkarê mîlet e.. gava karekî ehalî hate cem we, li wan, mîna mêşên ku meriv aeizdikin, me nêrin... heta ku ji destê we tê, karê xelkê hêsanî tir bikin... herkesî bi dilxweşî, birûkenî qebûl bikin... wisan bikin ku gava karekî merivekî çê ne be, da ne bêje ku wan çê ne kir... bira bizane ku karê wî, qanûn û nizamê ne da çêkirin.

Strana Kurdî

Fermana Mala Brahim Paşa

A Dawîn Sala 1919

—2—

Wêzîro lêxê, pêşî li Nebî Eyûb, dawî li kêşê û li mizarê vegerîne; bi destê her çend peyên mala Lihê big'rin bi xwe gihînin; birîna Elo Dodo Kekê Rîmê, gurê swara hûn me êşînin, Wêranşara şewitî bi hûr kanî ne;

Xensê ban kir Mehmûdo lawa hêlkê li burcê, belek qesr û baxê me spî ne, kaxedek ji Begê mi ra ji Anqerê, ji meb' ûsanê reş anîne, mi gelkî kêf kir, mi go: belkî efwa Begê mi anîne; mi bi xwendin da got Mehmûd Beg û Xelîl Beg û Smaîl Beg û Evdurehman Beg û Temir Beg her pênç bira ji Dewletê fermanlî ne. Enabî bişewite, wa bi dar e, başka û hecê zêd bi serda mêl û xwar e, eskerê Hemdîn Begê li Hecî zêdê yek hezar e, elaya Husên paşa li Etşanê du hezar e, şad û şûdê.

Evdurehman bavê Haçim gelek hene, li Etşanê; li ber Romê bû zinar e, bû perçak polat e;

Hat xwar e, Xensê ban kir Mehmûdo lawo Elo Dodo exû Rîma gurê swara brîndar e. Li Hecî zêdê li her du aşa wezîro, li hevde malê li her du aşa.

Sibe bû şerekî mezin çêbû li Etşana xopan, li Enabiyê li berê kaşa ji nîro bi şûnda li Wêranşarê tê dengê topa, liqi liqa bêş ataşa, kesek tune li Hecî Zêda şewitî rab seyrana:

Koma laşa ji nîro b' şûnda reş bû û bextê Hemdîn Begê û her du qeraşa, Hemdîn Beg sê denga ban kir go her bijî Mehmûd paşa; Temir Beg ban kir go: Hûn zanin ji berêda ev fermana mala Temir paşa ...

Wezîro bajo, li vê fermanê, hêdî bajo hûn fermanlî ne. Sibe bû bira li me ne heta roja vê bazarê; Xensê ban kir Mehmûdo lawo mêze Romî pir e; pêşiya zabita xwe da Nebî Eyûb eleyhisselam, pêşiya qumandara, xwe da girê Wêranşarê, hêlkê xwe da welatê Çwîva, wê Hesarê. Romî pir e rava jorîn xwe da Qerej-daxa şewitî wê Necarê û hêlkê xwe da her du kurê deve qirana, wê minarê. Rava jorîn xwe da welatê tirka qijî darê. Ordiya Xalid Begê ma li Swêrekê li Heywanetê li Çîm Hesarê û rava jêrîn xwe da welatê şexa şêx û şarê û pêşiyê xwe da Nebî Eyûb eleyhisselam, dawî ma li gundê Qedûrê lawê Dire'ê.

Li Kêşa şewitî li wê mizarê, bejna Evdurehman, bavê Haçim apê Redda xweş e, bi rextê enextarê şahidê Evdurehman û Mehmûd Begê zerî, sê tabûr eskerê Romî li Wêranşara şewitî xist Hesarê.

Wezîro ev êvar bû, ro tu ne, ma sî kulupî ser kelema. Xensê ban kir Mehmûdo lawo «mila» xaîn, tu tê ne ma eşîr xaîn, tu tê ne ma gazî dûr e, îmdad ne ma. Wexta di gaziya we were, çend peyê Çwîva 62 peyê dodkan tevê ye, şêxê Berha kekê qudretê swarê sor bozê exû Şema.

(ne qediyaye)

EBDILHADÎ MIHEMED

Potez 63-Balafirek ji tîpê nêçîrvaniyê; ev mekîneyên he gelek bi kêrî şerên hewayî tên; Saetkê de 460 k. difirin

DÛRIK

DÛRIKÊN LI BER TEMBÛRÊ

NAZLIYÊ

Lê Nazo, Nazliyê
Çelengê, çelebiyê.
B' xort xelkê'r bengiyê
M' j xwe'r l'çolê dîyê
Lê Nazo, Nazliyê.

Rêka Herbê b' kizin e
Destê Nazo b' bazin e
Mêrê Nazo hakim e
Nazo j' malek mezin e
Lê Nazo, lê nazliyê.

Dora Herbê b' bacan e
Qirika Nazo b' mircan e
Nazo j'eslê ywe' d şeytan e
Lê Nazo, lê Nazliyê.

Nazo, Nazlî j'çolê tê
Lawik j'mala xalê tê
Lê Nazo, lê Nazliyê
Celengê, çelebiyê.

KEVANJENÊ

De bijen, bijen Kevanjenê
Sêviya bavê ser Hesenê
Bû pepûka ber bedenê
Xweli l'serê te b' tenê.

Kevanê te mişmiş e
Toq û benya xuş e, xuş e
Memkê gewrê sêva tirş e
Li ber xwe bir qal û qirş e.

De bijen, bijen Kevanjenê
Kevanê te hirmê ye
Bîstkê lêxim ji kêfê ye
Piçkê pembo l' ber bê ye,

Garana l'ser sergo ye
M'd kerandî b'şev û ro ye
Çavê wî l'keçka do ye
Heb b' heb jê dikirî
Teres l' keçkê fitilî
B' şex û mela t' a min î
Mehbûba l' ber vî dilî.

MAMO

Mamo çû Diyarbekir
Porê sor hine kir
Beqala l' hev zêde kir
T'a min bû xwedê ne kir
Mamo ji Torê tê
Bihna gulê jê tê
Sebra dotmam pê tê
Pezka kovî pê dê

Lata reş hezaz e
Singa gewir beyaz e
Dosta te tolaz e
Dêka te şambaz e,

ZIRAV

Zirav, Zirav, Zirav lê lê
Hay keçkokê Ziravê
Ev zirava bi ta û derzî
Hay keçkokê ziravê.
Te d'go ax, mi d'go xwezî
Hay keçkokê ziravê
Mi d'go ax te d'go xwezî
Hay keçkokê ziravê.
Konê bav' te mezin e
Hay keçkokê ziravê
Ez geryame li serî û b' nê
Hay keçkokê ziravê
Stûna navê j' hesinê
Hay keçkokê ziravê.

CELAL CEMIL

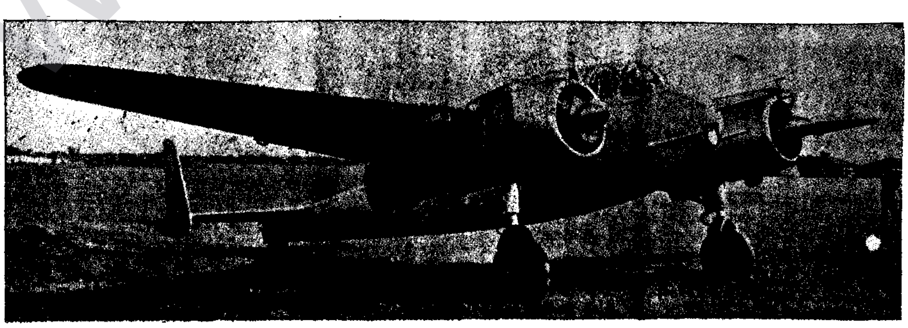

Bombeavêjeke sivik ji tîpê BREGE 670; Sê peya tê de bi cih dibin; Saetkê de 300 kilometir difire.

www.arsivakurdi.org